

5. Roshchenko, O. H., & Chzhan Yui. (2022). Lohika libretotvorennya «Velykoho Kanalu. Balady richky» – novitnoi kytaisloi oryhinainoi opery [The logic of the libretto creation of the Grand Canal. Ballads of the River] – the latest Chinese original opera]. Muzykoznavcha dumka Dnipropetrovshchyny: zbirnyk naukovykh prats, 23(2), 89–101. <https://doi.org/10.33287/222237>

6. Ye Sianwei. (2019). «Metelyk» San Bo yak natsionalnyi kytaisloi opernyi mif [“Butterfly” Sang Bo as a national Chinese opera myth]. (Dissertation Abstract, Sumy). Retrieved from <https://repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ceb03e89-41b6-4e75-a326-0cd447e8cb99/content>

7. Tu Dunia. (2010). Paraleli khudozhnoho rozvytku opernoho teatru Yevropy ta Kytau [Parallels of the artistic development of the opera theatre of Europe and China]. (Dissertation Abstract, Odesa). Retrieved from <https://elbib.nakkim.edu.ua/handle/123456789/2554>

8. Chzhan Yui. (2023). Zhanrovi typy kytaisloi natsionalnoi opery u tvorchosti In Tsin [Genre types of Chinese national opera in the work of Yin Qin] (PhD dissertation, Kharkiv). Retrieved from https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/specrada/specrada/Zhang/disZhang.pdf

Fang Wei, PhD Student at the Anatolii Avdiievskyi Faculty of Arts, Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv, Ukraine - Quzhou, China, 302723005@gg.com, <https://orcid.org/0009-0009-1939-885X>

Modern Chinese Opera Theater: At the Crossroads of Eastern and Western Traditions

The article draws the attention of Ukrainian art teachers to contemporary Chinese opera as an integral part of the national musical and theatrical culture of China. The aim of the article is to explore the features of modern opera in China as a potential subject of study in the “Art” course for school students and in the training of students in the context of Western-Eastern interaction and cultural dialogue.

Based on the research of Chinese scholars, the article outlines the periodization of the development of so-called Chinese academic opera. It is shown that the core principle in developing this art form is the Westernization of opera while preserving the national roots of ancient Chinese musical art, which has influenced the musical language, stage direction, scenography, and vocal style. One key factor is the reference to plots from ancient Chinese legends and historical events, with productions characterized by the spectacle, epic scale, and a sense of “timelessness.” Examples of opera productions from different periods of the formation of the modern image of Chinese opera throughout the XX and early XXI centuries are provided.

The article examines examples of grand opera, such as “Butterfly, The Poet’s Path” and “The Canal. The Ballad of the River”, demonstrating the merging of national traditions of ancient Chinese opera with the genre characteristics and influences of Western European opera art in contemporary Chinese music, theatre, and arts education.

These examples of modern Chinese opera are considered as potential subjects of study in the integrated “Art” course for school students.

The author concludes that there is a promising future for continued exploration of recent Chinese operas as national treasures, including “Wild Land” and “The Sun Rises” by Jin Xiang, “The First Emperor” by Tang Dong etc. Mastering such experiences is of interest to both European performers and students in understanding Eastern art in general, including its ethical and philosophical foundations. However, this should be accompanied by mastering the specific performance manner and delving into the stylistic features of both the works and the singing, which also requires specialized studies.

Keywords: art teacher, integrated course “Art”, Chinese legends, national characteristics, national worldview, modern Chinese opera, traditional Chinese musical drama.

Стаття надійшла до редакції 05.08.2024 р.

DOI [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2024-3\(113\)-17-22](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2024-3(113)-17-22)

УДК 784.67.071.5(477)

Руслана Олександрівна Лоцман,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри вокального виконавства
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,
заслужена артистка України, Київ, Україна, rusyalotsman@ukr.net,
<https://orcid.org/0000-0002-8500-1402>

ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЄКТУ «ДИТЯЧА ФІЛАРМОНІЯ «ДИВО UA» В МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ

У статті проаналізовано особливості використання у просторі мистецької освіти результатів інноваційного Проєкту «Дитяча філармонія «Диво UA», що має на меті музичний і всебічний розвиток школярів та студентів, а також спрямований на національно-патріотичне виховання молоді. Визначено роль Проєкту «Диво UA» в навчально-методичному забезпеченні мистецької освіти. Представлено рекомендації щодо використання аудіовізуальних і нотних матеріалів Проєкту в мистецькій практиці.

Ключові слова: інноваційний проєкт, дитяча філармонія, «Диво UA», пісенна культура, аудіо- і нотні матеріали, мистецька освіта, українські, здобувачі освіти.

Постановка проблеми. Використання результатів інноваційних проєктів у мистецькій педагогічній практиці актуалізується у зв’язку з потребою модернізації освітнього процесу, необхідністю оновлення навчально-методичного забезпечення та пошуку ефективних методик навчання мистецтва, що сприятимуть вирішенню освітніх завдань у контексті сучасного розвитку педагогіки в час війни.

Здобувачі освіти, зростаючи в умовах стрімкої інформатизації суспільного життя, мають доступ до різножанрового музичного контенту, який формує їхній світогляд, цінності, естетичні смаки тощо. Важливо спрямувати цей процес і надати йому вектору україно-

центричності, що підкреслено в низці законодавчих документів, а саме: Державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI століття), Національній доктрині розвитку освіти, Концепції «Нова українська школа», «Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки», «Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року» [12].

Дієвим засобом патріотичного виховання учнів і молоді є національна мистецька спадщина, зокрема пісенна культура. Український народ створив сотні тисяч фольклорних зразків, які становлять значну цінність і для сучасних українців. Тож особиста ініціатива вчителів мистецтва і керівників гуртків, викладачів закладів загальної

середньої, позашкільної і початкової мистецької освіти, викладачів ЗВО щодо опанування учнями місцевого фольклору та традицій, заохочення здобувачів освіти до опанування різноманітного репертуару та участі в інноваційних музичних проєктах покликані розвивати музично-творчі здібності та співацькі вміння молодого покоління українців. Важливо долучати школярів і студентів до виконання кращих зразків української пісенної культури, відкривати забуті імена видатних вітчизняних авторів і виконавців та ознайомлювати із пісенною творчістю сучасних композиторів, обговорювати сенси їхніх творів. Окрім цього, в умовах освітнього процесу в дистанційному і змішаному режимах практики особливо поцінують електронні музичні архіви, які надають доступ до музичного репертуару і полегшують організацію мистецького навчання.

У контексті вищезазначеного пропонуємо ознайомитися із результатами інноваційного Проєкту «Дитяча філармонія «Диво UA», розробленого і організованого під нашим керівництвом, що має на меті музичний і всебічний розвиток школярів та студентів, спрямований на формування національної самосвідомості, художньо-естетичних цінностей та патріотизму. Проєкт передбачає оволодіння здобувачами закладів мистецької освіти різних рівнів вокальним репертуаром, що представляє багатожанрову палітру української музичної культури – від фольклору до класики та сучасної дитячої і патріотичної пісні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На важливості застосування інноваційних проєктів та технологій в освітньому просторі акцентують члені (В. Андрущенко, В. Кремень, Л. Ващенко, І. Зязюн, В. Огнев'юк, С. Сисоєва, Л. Василенко, І. Сиротинко, В. Бистрякова та ін.), зокрема і в контексті вирішення завдань мистецької освіти (О. Рудницька, Г. Падалка, А. Козир, О. Комаровська, О. Олексюк, О. Ростовський, Л. Масол, О. Щолокова, К. Завалко та ін.).

У сучасній освіті активно впроваджуються інноваційні проєкти та онлайн-курси, спрямовані на вивчення пісенної культури здобувачами шкільної та мистецької, позашкільної освіти

(«Вокальна майстерня», «Вокальна академія» О. Пономарьова, «Пісенний щоденник» Р. Лоцман та ін.), а також студентської молоді («Рись», «Співочі сніданки», майстерня С. Карпенко та гурту «Божичі» та ін.).

На важливості функціонування дитячої філармонії, як інституції для музично-творчого зростання учнів та молоді, наголошували свого часу ще А. Авдієвський та Г. Падалка (Проєкт «Українська філармонія для дітей та юнацтва при НПУ імені М. П. Драгоманова» [7]. Були реалізовані цікаві проєкти: В. Скуратовським («Дитяча філармонія», м. Дніпро) [12], С. Корецька (цикл програм для дітей у Національній філармонії України, м. Київ) та ін.

Авторка даної статті впродовж попереднього десятиліття напрацювала вагомий методичний матеріал за напрямом дослідження, що трансформувався у технології та методики роботи з учнями й студентами. Так, у публікаціях журналу «Мистецтво та освіта» раніше було представлено технології «Пісенного щоденника» [5] та «Пісенного кошика» [4].

Метою даної статті є висвітлення особливостей застосування у просторі мистецької освіти результатів авторського інноваційного Проєкту «Дитяча філармонія «Диво UA», представлення рекомендацій щодо використання аудіовізуальних і нотних матеріалів цього Проєкту на практиці.

Виклад основного матеріалу. Зміни в мистецькій освіті потребують осмислення попереднього успішного навчально-методичного досвіду та пошуку інновацій. В офіційних законодавчих документах України «інновації» трактуються як «новостворені <...> конкурентоспроможні технології <...> які суттєво покращують структуру і якість виробництва і/або соціальної сфери» [6]. У контексті мистецької освіти інноваційна діяльність розглядається як процес створення інноваційних продуктів та оновлення змісту навчання, впровадження нових засобів та форм роботи, методик і технологій.

Авторці статті доводилось брати участь у різних просвітницьких заходах для дітей та юнацтва у якості артистки і ведучої, а також спостерігати за інно-

ваційною творчістю колег. Творча співпраця з композиторами й авторами дитячого музичного контенту та власний виконавсько-педагогічний досвід спрямовані на дослідження проблеми методичного забезпечення процесу мистецького навчання школярів та фахової підготовки студентів, пошук ефективних форм, серед яких – дитяча філармонія.

У культурно-освітній практиці існує досвід створення дитячої філармонії. Згадаємо тільки окремі з таких проєктів. Так, «творчою лабораторією для студентів» УДУ імені Михайла Драгоманова стала «Українська філармонія для дітей та юнацтва» [7]. Проєкт передбачав проведення циклу тематичних концертів для дітей з метою їхнього музичного зростання та ознайомлення з творчістю українських композиторів і поетів, діалогової взаємодії школярів та студентів – виконавців програм. Одним з основних завдань філармонії, як зазначає Г. Падалка, є створення умов для музичного просвітництва студентів – майбутніх вчителів мистецтва, «... поєднання навчально-розвивальних завдань та озброєння студентів практичними навичками...», виховання «...в одній особі музиканта-виконавця і лектора-педагога...», здатного імпровізувати, комунікувати з аудиторією, формувати «...вміння управління художньою реакцією учнів в умовах публічного виступу» тощо [7, с. 8–11]. Ці завдання актуальні досі.

Мета «Дитячої філармонії» В. Скуратовського (м. Дніпро) [11] – «...крок за кроком з найменшого віку виховувати чуйну до музики аудиторію» [11, с. 46]. Вона зреалізовувалась сотнями концертів, десятками музичних казок з елементами гри, театралізації та різними варіантами інтерактивного музикування за участю учнів, педагогів.

Аналізуючи річний план діяльності Національної філармонії України, відмітимо цикл дитячих програм, які проводить С. Корецька за участю солістів-вокалістів та інструментальних колективів філармонії.

Слід зазначити, що серія аудіодисків авторських пісень «Дитячий альбом» М. Бурмаки, збірки пісень для дітей з аудіододатками авторства І. Кирилі-

ної, А. Комлікової, А. Мигай, Л. Горової та інших українських композиторів сучасності свідчать про попит громадськості на музичні програми для дітей у театрах та інших закладах культури. Зважаючи на це, нами в співпраці з ансамблем «Дивограй» та Т. Шкільною, солісткою Національної філармонії України, нині готується цикл дитячих пісень та казок на основі творчого доробку авторки статті (аудіоказки для молодших школярів із серії «Писульки від мамульки»).

На основі синергії традицій та інновацій у 2018 році був створений Проєкт «Дитяча філармонія «Диво UA» (далі – Проєкт).

Історія створення Проєкту. Поштовхом до виникнення інноваційного Проєкту стала російсько-українська війна, яка триває з 2014 року і спонукає усвідомити важливість просування україномовного репертуару в освітній та соціокультурний простори. Так, з метою вилучення з навчальної програми російських дитячих пісень задля патріотичного виховання маленьких українців нами створено добірку дитячих україномовних пісень для вивчення в закладах освіти України. Цю ідею підтримало Українське радіо, яке стало основним інформаційним партнером новоствореного в 2018 р. Всеукраїнського конкурсу-фестивалю «Дитяча філармонія «Диво UA». До участі в ньому долучилися солісти та творчі колективи з різних областей України, вихованці освітніх закладів різних рівнів – від шкіл до університетів.

Назва Проєкту виникла в процесі тривалої пошукової, конкурсної, методичної, фестивально-організаційної та видавничої роботи оргкомітету, який представила Громадська організація «Центр української пісні «Народна філармонія». З 2014 року було проведено сотні просвітницьких концертів по різних областях України з метою підтримки українських захисників та населення. Під час зустрічей з дитячою аудиторією ми зрозуміли, що для неї потрібно готувати окремі програми. Тож у «народній філармонії» з'явилась серцевинка – «Дитяча філармонія «Диво UA» – з вірою в те, що диво станеться і скінчиться війна, наші діти будуть жити

в мирній та вільній країні. Використовуючи аббревіатуру «UA» (Україна) ми передбачали міжнародний контекст Проєкту, оскільки запрошували до участі дітей української діаспори. Усвідомивши, що українські діти в час війни потребують нових життєствердних пісень та поглибленого вивчення національної традиційної культури, в планах Проєкту було не тільки створення методичного забезпечення для навчання мистецтва, а й поширення результатів Проєкту в українські освітні заклади та міжнародні школи.

До оргкомітету Проєкту, який очолила автор даної статті, увійшли відомі митці, педагоги та громадські діячі: народна артистка України В. Ковальська, художній керівник Академічного оркестру народної та популярної музики Українського радіо М. Пікульський, солістки Національної філармонії України Т. Шкільна та К. Кондрашевська, заслужений працівник культури України Г. Гаценко, кандидат філологічних наук О. Павловська, кінорежисер Д. Глухенький, відмінник освіти України Ю. Шайкевич та інші.

Серед основних завдань «Дитячої філармонії «Диво UA»: виявлення та підтримка талановитих виконавців української дитячої пісні, створення альтернативної музичної збірки для дітей через пошук кращих фольклорних та сучасних зразків дитячої пісенної культури; запис творів в оригінальних аранжуваннях (фонограма «мінус» та «плюс») за участю творчих дитячих колективів та солістів; впровадження якісного україномовного медіаконтенту в широкий простір шкільної та мистецької освіти України. Основним продуктом інноваційного Проєкту мала стати аудіозбірка «Дитяча філармонія «Диво UA», призначена для використання у закладах загальної середньої, позашкільної і початкової мистецької освіти, а також під час підготовки майбутніх фахівців мистецтва у закладах вищої освіти.

Початковий етап реалізації Проєкту передбачав прийом заявок на участь у конкурсі української дитячої пісні, основною вимогою якого була наявність двох прикріплених відеофайлів власного виконання народної, естрадної чи

авторської пісні українською мовою. Спеціально до Проєкту професійними композиторами, поетами, викладачами – членами оргкомітету Проєкту «Диво UA» був створений список рекомендованих творів для вивчення та презентації на конкурсі. Пісні мали відповідати віку учасника та вимогам дитячого репертуару, а саме: народні пісні – колискові, дитячі, ігрові, танцювальні, веснянки, купальські, обжинкові, колядки, щедрівки тощо; естрадні та класичні україномовні твори для дітей. До відбіркового конкурсу долучилися близько 150 учасників – солістів та колективів, які представляли різні освітні заклади.

На **основному етапі Проєкту** відбувся відбір фіналістів та підготовка до запису відібраних творів у супроводі оркестру. Паралельно з проведенням конкурсного відбору готувалися професійні аранжування-оркестровки для запису за участю солістів та дитячих колективів різних областей України. На основі вибраних творів було сформовано збірку українських дитячих пісень з нотами, текстами та світлинами переможців Проєкту. Фіналісти, які були запрошені після відбіркового конкурсу до участі в Гала-концерті Проєкту «Дитячої філармонії «Диво UA», дистанційно готували твори в новому аранжуванні зі своїми педагогами.

Презентація Проєкту відбулась у травні 2018 р. в Українському Домі в Києві у формі 4-годинного пісенного марафону-фестивалю, відеозапис якого доступний в Інтернет-мережі для перегляду (*посилання див. іл. 1, 2*). Школярі та студенти різних закладів освіти виконували сольо та в колективі твори в супроводі Академічного оркестру народної та популярної музики Українського радіо під керівництвом М. Пікульського. Це була унікальна можливість для учасників Проєкту виступати у супроводі оркестру, який упродовж багатьох десятиліть творить фондові записи до архівів Українського радіо. Відповідно, це вимагало відповідальності, організованості та високого рівня володіння культурою україноспіву здобувачів освіти. Під час їхнього виступу на великому екрані сцени глядачі бачили презентацію збірки «Дитяча філар-

монія «Диво UA» з фотосвітлинами виконавців. Кожен учасник отримав книгу в подарунок, а разом з нею – вагомий репертуарний матеріал на сувенірній медалі-флешці, що вміщувала понад 50 фонограм «мінус» та «плюс» до пісень Проєкту.

У межах статті розкриємо зміст створеного творчого продукту (збірка українських дитячих пісень та аудіододаток з фонограмами для використання в процесі мистецької освіти) і особливості його використання у мистецькій практиці.

Зміст збірки пісень «Дитяча філармонія «Диво UA» відображає різножанрові народні пісні з календарного циклу, а також авторські твори для дітей, написані відомими українськими композиторами та поетами. Окрім нот та текстів пісень, книга проілюстрована яскравими світлинами виконавців – переможців конкурсу україноспіву, серед яких: Зразковий дитячий театр пісні «Ладоньки» (кер. С. Садовенко), Народний фольклорний колектив «Яворина» (кер. І. Бонковська), Квартет хлопчиків «Дивограй» (кер. Т. Магнусевська), Дуєт «Божедари» (кер. Т. Ільченко), Народний фольклорний ансамбль «Вишиванка» (кер. В. Маслюк), Студія народно-естрадного співу «Перлина» (кер. О. Нурищенко) та інші колективи й солісти.

У переліку творів, що ввійшли до збірки «Диво UA»: колядка «Радуйся, земле», щедрівка «Ой в неділеньку», веснянка «Ой, вулице ти широкая», купальська «Ой летіло помело», жартівлива «Ой на горі жита много», обжинкова «Ой літає соколенько», колискова «Ой ну, люлі-люлі», лірична «Туман яром», козацька «Їхав козак за Дунай», співанки Карпат «Нема танцю на всім світі», «Буковину, мій солодкий краю», «Коломийка», пісня-казка «Танцювали миші» та ін. Окрім народних пісень, спеціально до Проєкту було здійснено аранжування для оркестру творів композитора І. Кириліної, багато з яких стали класикою і часто звучать у виконанні шкільних колективів: «У село», «Вчений кіт», «Нявкало-мурнявкало», «Невихований песик», «Золотий дзвін», «Непогасне сонце», «Хто кого боїться», «Дім під дахом блакитним», «Ладо» та ін.

Зміст аудіододатку «Дитяча філармонія «Диво UA».

Записані українські народні та авторські пісні для школярів та студентів увійшли до флеш-збірки, яка налічувала понад 50 творів з оригінальними аранжуваннями для подальшого практичного використання в роботі музичними керівниками закладів освіти. До матеріалів Проєкту «Дитяча філармонія «Диво UA» ввійшла частина мистецького доробку автора дослідження, зокрема, оригінальні аранжування пісень, що доповнюють аудіозбірку. Аудіозбірка містить записи-приклади українських пісень у виконанні талановитих дітей та фонограми «мінус» для власного співу. Використовуючи цю збірку, школярі мають можливість виконувати ці твори на концертах, конкурсних виступах, а студенти – під час складання іспитів та в педагогічній практиці.

Рекомендації з використання результатів Проєкту (з посиланням на завантажування їх електронних матеріалів). Нижче подаємо інструкцію для вчителів і педагогів, викладачів, що полегшить організацію роботи з матеріалами Проєкту «Дитяча філармонія «Диво UA» у освітній практиці.

1. За допомогою сканера к'юар-кодів звантажити електронну версію нотної збірки пісень та аудіододатку (іл. 1).

2. Ознайомитися зі змістом нотної збірки «Дитяча філармонія «Диво UA» та обрати твір для вивчення зі здобувачами освіти.

3. У папці аудіотреків за назвою твору є відповідний запис «плюс» для слухання та вивчення, а також «мінус» – для власного виконання солістом чи колективом;

4. Важливо співати вивчені українські пісні не тільки під час освітнього процесу, а й на концертах та в повсякденному житті, утверджуючи рідну мову та культуру україноспіву.

Пам'ятаймо: кожен виконаний твір, якщо це не народна пісня, має своїх авторів – композитора та поета, імена та прізвища яких необхідно згадувати в усіх своїх виступах. На цьому варто наголошувати і цього слід навчати своїх вихованців – так починається етичне виховання виконавців і формування у них шанобливого ставлення до авторів.

Слід зазначити: у папці також містяться пісні, які не надруковані нотами з текстами в збірці пісень. Вони стануть приємним бонусом для всіх, хто буде використовувати матеріали Проєкту, оскільки є особистими архівами членів оргкомітету та учасників Проєкту, які вирішили поділитися своїм репертуаром.

У процесі навчання мистецтва вчитель часто має необхідність продемонструвати учням твір чи зразок його виконання. Та й самим учасникам стає цікаво подивитися «живі» виступи учасників Проєкту «Дитяча філармонія «Диво UA» на сцені Українського Дому в Києві. Щоб дістати натхнення для творчості, повчитися, перейняти досвід та ін. – див. іл. 2. Адже створення диво-простору української пісні у своєму закладі освіти до снаги кожному вчителю.

Сучасне Проєкту. З метою поширення української пісенної культури, національно-патріотичного виховання дітей України за її межами впродовж 5 років (2019–2024 рр.) Проєкт реалізується в м. Барселоні (Іспанія), підтриманий Українською асоціацією вчителів «Берегиня» (кер. С. Румак) та Українською школою «Мрія» (кер. С. Школьна).

Іл. 1. К'юар-код з посиланням на матеріали Проєкту

Іл. 2 К'юар-код з посиланням на відеореєстри Проєкту

Проєкт об'єднує мистецькі осередки українських громад у спільній темі утвердження рідного слова та традицій і відбувається в межах щорічного фестивалю української культури «Вишиванка-Берегиня». Міжнародний конкурс україноспіву «Диво-Вишиванка», народжений з «Дитячої філармонії «Диво UA», допомагає українським дітям бути в середовищі рідних традицій, а вчителям мистецтва дає новий методичний матеріал та розширює горизонти освітньої і концертно-просвітницької творчості. Варто зауважити невинновидковість участі трьох учениць Української школи «Мрія» м. Барселона – С. Берези, М. Пилипонюк та М. Крупей – у першому фестивалі-конкурсі 2018 року в Києві, після чого Проєкт отримав нову локацію та ще більше міжнародне значення.

Так, у травні 2019 року на основі опрацювання результатів проєкту учасники Міжнародного конкурсу української пісні в Барселоні мали можливість виступити на сцені в супроводі оркестрових фонограм-аранжувань. Більшість з них створені талановитим музикантом Академічного оркестру народної та популярної музики Українського радіо Ю. Яценком, який добре відчув природу кожної пісні та створив партитури, де народні інструменти України гармонійно влітаються в єдину композицію. Саме такі аранжування рекомендуємо використовувати в процесі навчання мистецтва школярів та фахової підготовки студентів, оскільки це розвиває музичне чуття, естетичний смак і додає виконавського досвіду в супроводі професійного оркестру.

У травні 2024 року фестиваль втретє відбувся на базі Української школи «Мрія» (м. Барселона, Іспанія), розширивши географію учасників та завдання. У межах щорічного фестивалю української культури «Вишиванка-Берегиня» відбувся конкурс на краще виконання української пісні серед школярів та молоді нашої діаспори в Іспанії і ще 10 країн Європи. Також відбувся майстер-клас для викладачів вокалу від голови Журі конкурсу «Диво-Вишиванка» в Барселоні – автора даної статті. Під час зустрічі були презентовані електронні та друковані методичні матеріали для школярів українських між-

народних шкіл Європи, зокрема: збірка Проєкту, плакат «Пісенний кошик», авторські книги «Таємниці україноспіву», «Переможемо з пісню» та «Писульки від мамульки».

Робота у Проєкті дозволила нам спостерігати за численними учасниками і зробити певні висновки. Найперше, знаменно: у процесі підготовки до конкурсу україноспіву учасники-українці, які тимчасово проживають в інших країнах через війну в Україні, з великим задоволенням і натхненням занурюються в середовище традиційної культури свого народу через українську пісню і рідну мову, охоче вивчають українську пісню, переживають її зміст і образи. Проєкт популяризує україномовні дитячі пісні в оригінальних оркестрових аранжуваннях у аудиторії зарубіжних слухачів, а отже, виконує просвітницьку функцію.

Висновки та перспективи Проєкту, використання його результатів у практиці мистецької освіти в майбутньому.

Розроблений нами Проєкт «Дитяча філармонія «Диво UA» впливає на національну самосвідомість, ідентичність, допомагає сформувати в учнів та студентів культуру україноспіву, художньо-естетичні смаки, духовні цінності, розвинути музичні здібності та таланти, а також може успішно використовуватися у процесі національно-патріотичного виховання та мистецької освіти.

Проєкт сприяє підвищенню мотивації здобувачів освіти вивчати зразки національної пісенної культури – в урочній і позаурочній роботі, оскільки зібрані, опрацьовані і представлені матеріали Проєкту забезпечують якісним репертуаром – від автентичного фольклору до композиторської класики та сучасної естради. Всі музичні аудіо-матеріали та нотна збірка створені за участю професійних музикантів, розміщені в Інтернет-мережі у вільному доступі і є доступними для широкого використання у педагогічній та виконавсько-концертній діяльності.

Презентований Проєкт є відкритим і продовжує розвиватися. Ведеться пошук і опрацювання нових творів. Так, аудіозбірка щороку доповнюється новими творами, які розширюють можливість виконавців. Формат аудіозбір-

ки є зручним для використання в онлайн-режимі з будь-якого населеного пункту України та світу; такий доступ збільшує можливості вивчення пісень і формування пісенної культури здобувачами мистецької освіти.

Подальше опрацювання теми в перспективі вбачаємо у розробці онлайн-курсу з вивчення пропонованого репертуару, написання методичних рекомендацій до виконання різних жанрів українських пісень в народній, естрадній та академічній стилістиці.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Бистрякова В., & Осадча А., & Пільгук О. Інновації та технології в сучасному мистецтві. *Вісник Львівської національної академії мистецтва*. Вип. 32. 2017. С. 189–199. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnam_2017_32_18
2. Завалко К. В. Інноваційне музичне навчання та розвиток музичних здібностей учня : навчально-методичний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 200 с.
3. Збірка українських дитячих пісень «Дитяча філармонія «Диво UA» з додатком CD / упор. Лоцман Р.О. Київ : Друкарня «Рема-Прінт», 2018. 45 с.
4. Лоцман Р. О. Використання технології «Пісенний кошик» у навчанні мистецтва здобувачів мистецької освіти. *Мистецтво та освіта*. № 3. 2024. С. 17–23. DOI: [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2024-2\(112\)-17-23](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2024-2(112)-17-23)
5. Лоцман Р. О. Розробка та застосування онлайн-курсу «Саморозвиток співака за методом пісенного щоденника». *Мистецтво та освіта*. № 4 (106). 2022. С. 50–56. DOI: [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2022-4\(106\)-50-61](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2022-4(106)-50-61)
6. Про інноваційну діяльність : Закон України : зі змінами. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. № 13. С. 93.
7. Падалка Г. М. Українська філармонія для дітей та юнацтва (проблема модернізації музично-педагогічної освіти). *Мистецтво та освіта*. №3. 1998. С. 7–11.
8. Розвиток художньо-творчої особистості засобами різних видів мистецтва. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. Київ, НАККІМ. 16–17 квітня 2021 / упор. Шалапа С. В. 216 с. URL: <http://elib.nakkim.edu.ua/handle/123456789/3325>
9. Рудницька О. П. Мистецтво у контексті розвитку духовної культури особистості. *Художня освіта і проблеми виховання*. Київ : ІЗМН, 1997. С. 3–9.
10. Сиротинко Г. О. Інноваційний розвиток освіти: проблеми переходу від теорії до практики. *Управління школою*. 2005. № 1. С. 15–18. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5755
11. Сіданіч, І. Л., & Просіна, О. В. Інноваційна освітня політика в Україні: етнокультурні аспекти розвитку шкільної освіти. *Мистецтво та освіта*. 2023. № 4 (110). С. 30–34. DOI: [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-4\(110\)-30-34](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-4(110)-30-34)
12. Скуратовська В. О. Іскри Прометей: грані життєтворчості Володимира Скуратовського. *Мистецтво та освіта*. №3 (109), 2023. С. 42–48. DOI: [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-3\(109\)-42-48](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-3(109)-42-48)
13. Старовойт О. В. Креативна природа інноваційної культури. *Вісник Інституту розвитку дитини. Сер. : Філософія, педагогіка, психологія*. 2014. Вип. 32. С. 36–42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vird_2014_32_7

14. Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року. *Освіта переможців*. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Strateh.plan.diyalnosti.MON.do.2027.roku.pdf>

References:

1. Bystriakova, V., Osadcha, A., & Pilhuk, O. (2017). Innovatsii ta tekhnologii v suchasnomu mystetstvi [Innovations and technologies in modern art]. Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv, 32, 189-199. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnam_2017_32_18
2. Zavalko, K. V. (2020). Innovatsiine muzychne navchannia ta rozvytok muzychnykh zdibnostei uchnia [Innovative musical education and development of the student's musical abilities]. Kyiv.
3. Lotsman, R. O. (2018). Zbirka ukraïnskykh dytiachykh piden «Dytiacha filarmonia «Dyvo UA» z dodatkom CD [Collection of Ukrainian children's songs "Dyvo UA Children's Philharmonic" with CD attachment]. Kyiv: Drukarnia «Rema-Print».
4. Lotsman, R. O. (2024). Vykorystannia tekhnologii «Pisennyi koshyk» u navchanni mystetstva zdobuvachiv mystetskoi osvity [Pedagogical technology the "Song basket" and it's using in teaching music art to students of art education]. Mystetstvo ta Osvita [Art and Education], 3, 17-23. [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2024-2\(112\)-17-23](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2024-2(112)-17-23)
5. Lotsman, R. O. (2022). Rozrobka ta zastosuvannia onlain-kursu «Samorozvytok spivaka za metodom pisennoho schododennyyka» [Self-development of a future singer using the method of "song diary" in institutions of higher education]. Mystetstvo ta Osvita [Art and Education], 4(106), 50-56. [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2022-4\(106\)-50-61](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2022-4(106)-50-61)
6. Pro innovatsiinu diialnist [Law of Ukraine About innovative activity]. (2003). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 13, 93.
7. Padalka, H. M. (1998). Ukrainska filarmonia dlia ditei ta yunatstva (problema modernizatsii muzychno-pedahohichnoi osvity) [Ukrainian Philharmonic for children and youth (problem of modernization of musical and pedagogical education)]. Mystetstvo ta Osvita [Art and Education], 3, 7-11.
8. Shalapa, S. (2021). Rozvytok khudozhno-tvorchoi osobystosti zasobamy riznykh vydiv mystetstva [Development of artistic and creative personality by means of various types of art]. Conference Proceedings. Kyiv. Retrieved from <http://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/3325>
9. Rudnytska O. (1997). Mystetstvo u konteksti rozvytku dukhovnoi kultury osobystosti [Art in the context of the development of the spiritual culture of the individual]. O. P. Rudnytska, S. I. Ulanova & O. L. Rostovskyi, Khudozhnia osvita i problemy vykhovannia (pp. 3-9). Kyiv: IZMN.
10. Syrotynko H. (2005). Innovatsiinyi rozvytok osvity: problemy perekhodu vid teorii do praktyky [Innovative education development: Problems of transition from theory to practice]. Upravlinnia shkoloiu, 1, 15-18. Retrieved from https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5755
11. Sidanich, I., & Prosina, O. (2023). Innovatsiina osvithna polityka v ukraini: etnokulturni aspekty rozvytku shkilnoi osvity [Innovative educational policy in Ukraine: ethnocultural aspects of school education development]. Mystetstvo ta Osvita [Art and Education], 4(110), 30-34. [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-4\(110\)-30-34](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-4(110)-30-34)
12. Skuratovska, V. O. (2023). Iskry Prometeia: hrani zhittietvorchosti Volodymyra Skuratovskoho [Sparks of Prometheus: Life-Creativity Life Volodymyr Skuratovsky]. Mystetstvo ta Osvita [Art and Education], 3(109), 42-48. [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-3\(109\)-42-48](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-3(109)-42-48)
13. Starovoit, O. (2014). Kreatyvna pryroda innovatsiinoi kultury [Creative nature of innovative

culture]. Visnyk Instytutu rozvytku dytyny. Seria: Filosofia, pedahohika, psykhohohia, 32, 36-42. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vird_2014_32_7

14. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2024). Stratehichni plan diialnosti Ministerstva osvity i nauky Ukrainy do 2027 roku. Osvita peremozhstiv [Strategic plan of the Ministry of Education and Science of Ukraine until 2027]. Education of winners]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Strateh.plan.diyalnosti.MON.do.2027.roku.pdf>

Ruslana Oleksandrivna Lotsman, Associate Professor of the Department of Vocal Performance of Dragomanov Ukrainian State University, Honored Artist of Ukraine, Kyiv, Ukraine, rusyalotsman@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-8500-1402>

Application of the results of the innovative project "Children's Philharmonic "Dyvo UA" in arts education

The article discusses the innovative project "Children's Philharmonic "Dyvo UA" that is not just about music, but also about the comprehensive spiritual development of schoolchildren and students. This project, with its patriotic education and enrichment of worldview, plays a crucial role in shaping the future of our youth. It defines the project's significant role in the educational-methodological support of arts education and suggests the application of the project's audio-visual and notation materials in art education practice.

The stages of the project "Children's Philharmonic "Dyvo UA" are described: the initial stage (submission of applications for the Ukrainian children's song competition), the main stage (selection of finalists, preparation for recording selected works with orchestral accompaniment, preparation for printing the song collection and audio supplement), and the project presentation (in Kyiv and other cities in Ukraine and abroad).

The article reviews the song collection "Children's Philharmonic "Dyvo UA" that includes Ukrainian folk and original songs for schoolchildren and students. It provides practical recommendations for working with the project's audio supplement, which contains over 50 works with original arrangements. Music teachers, empowering them with a wealth of materials to enrich their teaching, design these resources for practical use. The author has also created QR codes to download the project's electronic materials, making access to these resources even more convenient.

The article concludes that the project "Children's Philharmonic "Dyvo UA" positively impacts the educational and methodological support of arts education and identifies the prospects for continuing the project. The results of this innovative project in Ukrainian arts education contribute to providing school and concert repertoire, the formation of singing culture, and the spiritual values of Ukrainian schoolchildren and students. Future development of the topic may include an online course on the proposed repertoire and the creation of methodological recommendations for performing various genres of Ukrainian songs in folk, pop, and academic styles.

Keywords: innovative project, children's philharmonic, "Dyvo UA" song culture, audio and notation materials, arts education, Ukrainian singing, learners.

Стаття надійшла до редакції 09.08.2024 р.

У статті висвітлено специфіку кралецьких рушників, віддавна створюваних у осередках кралецького художнього ткацтва на Сумщині. Описано особливості ознайомлення з кралецькими рушниками сучасних учнів 7-х класів на уроках образотворчого мистецтва у процесі їхньої практичної діяльності зі створення ескізу фрагмента кралецького рушника. Розкрито можливості використання інформації про художнє ткацтво на уроках мистецтва в початковій, основній і старшій школі та наведено приклади практичних завдань під час роботи з різними віковими категоріями учнів.

Ключові слова: заклади загальної середньої освіти, уроки образотворчого мистецтва, учні 7-х класів, кралецький рушник, символи, стилізація, композиція, ескіз.

*На білім полотні
І біль, і туга, й радість,
І вибита сльоза, і виткані пісні.
Любов, любов, любов...
Немає тільки зради –
На білім полотні, на білім полотні...
(Михайло Шевченко)*

В умовах воєнного часу в Україні гостро актуалізувалась проблема національно-патріотичного виховання учнів, що ґрунтується на використанні надбань народного мистецтва. Українське декоративно-ужиткове мистецтво володіє величезним потенціалом у цьому. Народні промисли, що сягають своїм корінням у давнину, сьогодні стали тим ресурсом для дорослих, молоді й дітей, що викликає почуття гордості за націю з таким унікальним мистецьким скарбом, надає сил і бажання його боронити, зберегти і передати своїм нащадкам.

Багатющу традиційну культуру українського народу відображають різноманітні промисли, серед них – кралецьке ткацтво, що має давню історію становлення і розвитку.